

Särskilt förordnad vårdnadshavare – din roll som förmyndare

En särskilt förordnad vårdnadshavare blir automatiskt (om inte tingsrätten bestämmer något annat) också barnets förmyndare, vilket medför en skyldighet att ta hand om alla ekonomiska frågor rörande barnet. Ett uppdrag som särskilt förordnad vårdnadshavare består således av två delar: en vårdnadshavardel samt en förmynderskapsdel. I egenskap av förmyndare ansvarar man för förvaltningen av barnets ekonomiska tillgångar och företräder barnet i ekonomiska angelägenheter. Det är överförmyndarnämnden som utövar tillsyn över förmynderskapsdelen.

Redovisning

Inom två månader från förordnandedagen är den särskilt förordnade vårdnadshavaren i egenskap av förordnad förmyndare skyldig att lämna in en förteckning av barnets tillgångar till överförmyndaren. Förteckningen ska undertecknas på *heder och samvete* och styrkas med verifikationer. Redovisade uppgifter ska vara per den dag då förordnandet trädde i kraft. Även om barnets tillgångar är av ringa värde måste de redovisas på förteckningen, detta gäller även om tillgångarna är noll. Överförmyndarnämnden kan inte befria ställföreträdaren från att inkomma med förteckningen.

Som särskilt förordnad vårdnadshavare är man redovisningsskyldig gentemot överförmyndaren på samma sätt som gode män och förvaltare. Detta innebär att den särskilt förordnade vårdnadshavaren varje år (före 1 mars) ska lämna in en årsräkning för utfört uppdrag som visar den omyndiges tillgångar och skulder vid årets början och slut samt den omyndiges inkomster under året. Barnets alla tillgångar ska redovisas inklusive till exempel barnpension. Redovisningen görs på en särskild blankett som tillhandahålls av överförmyndaren. Blanketten finns även på kommunens hemsida för blanketter.

När uppdraget upphör ska en sluträkning lämnas in inom en månad från det att uppdraget upphörde.

Påbörja uppdraget

- Som förmyndare bör du snarast underrätta Försäkringskassan, CSN och aktuell bank om att du är förordnad. Registerutdraget som tillhandahålls av överförmyndaren är den förordnande förmyndarens legitimation som företrädare för den omyndige.

- Utred barnets ekonomi. Hos *kronofogdemyndigheten* finns uppgifter om barnet har registrerats för skulder. *Försäkringskassan* och *pensionsmyndigheten* kan lämna upplysningar om vilka stöd och ersättningar som barnet har och om barnpension utbetalas.
- Barnets inkomster och tillgångar ska hållas åtskilda från förmyndarens och andra personers ekonomi. Sammanblandning är inte tillåtet.
- Håll ordning på alla handlingar och uppgifter om barnet. Som förmyndare ska du löpande föra räkenskaper över alla transaktioner. En kassabok är en bra grund för årsredovisningen och ger en ständig överblick över barnets ekonomi.
- Samtliga barnets bankkonton eller motsvarande ska vara spärrade för uttag utan överförmyndarens samtycke. Överförmyndarens tillstånd ansöker du om. Tillståndet är skriftligt och du visar upp det för banken vid ett personligt besök.

Inkomster

Ensamkommande barn ska som huvudregel vara placerade i familjehem, jourhem eller HVB och få sin försörjning tillgodosedd inom ramen för placeringen/vården. Det finns olika typer av HVB och dessa kan ha olika upplägg när det gäller hanteringen av barnens och ungdomarnas ekonomi. Det kan skilja sig åt vad som ingår i dygnsavgiften eller vad som betalas ut av boendet till ungdomen.

Upp till 16 års ålder utbetalas allmänt barnbidrag eller förlängt barnbidrag från Försäkringskassan månaden efter att uppehållstillstånd har beviljats. Bidragsmottagare är särskilt förordnad vårdnadshavare. Barnbidraget kan även betalas ut till familjehem eller HVB efter initiativ från socialnämnden. Barnbidraget är en socialförsäkringsförmån som tillkommer föräldrar eller särskilt förordnade vårdnadshavare. Bidraget är inte barnets pengar utan ska vara ett bidrag till den eller de som har den faktiska vården av barnet.

För gymnasiestuderande ska särskilt förordnad vårdnadshavare ansöka om studiebidrag/extra tillägg till studiebidrag hos CSN.

Barnet kan även i vissa fall ha rätt till barnpension. Förordnad förmyndare ska i sådant fall öppna ett bankkonto i barnets namn, om barnpension (efterlevandepension) ska utbetalas till barnet. Detta konto ska automatiskt spärras av banken mot uttag av förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd.

Utgifter

Barnets medel ska *i skälig omfattning* användas för barnets uppehälle, utbildning eller nytta i övrigt (försörjning). Förmyndaren bestämmer som huvudregel hur barnets medel ska användas. Barnpension är i första hand till för barnets uppehälle.

Om barnet är familjehemsplacerat hos annan än den förordnande vårdnadshavaren och utan behandlingsbehov är barnet skyldigt att med sin *inkomst*, men inte med sitt kapital, *bidra till* sin försörjning. Vård i familjehem av *behandlingskaraktär* medför inte något kostnadsansvar för barnet. Socialtjänsten kan besluta om att ta ut ersättning för barnets kostnader. Sådan ersättning får uppgå till högst ett belopp som motsvarar vad kommunen betalar i omkostnadsersättning till familjehemmet. Förmyndaren ska få ett *skriftligt beslut*, där det framgår enligt vilket lagrum och med vilket belopp som betalning ska ske. Detta beslut behövs för att överförmyndaren ska kunna lämna uttagsmedgivande från barnets bankkonto för betalning till kommunen samt för förmyndarens redovisning till överförmyndaren av hur barnets medel har disponerats.

Tillgångar

De medel som inte behövs för uppehälle, utbildning eller barnets nytta i övrigt ska placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälig avkastning. Även här ska bankkonton eller motsvarande vara spärrade för förmyndarens uttag utan överförmyndarens tillstånd.

Samtycke till förvaltningsåtgärder

Förmyndaren utövar sitt uppdrag självständigt gentemot överförmyndaren, dvs. det är i de allra flesta fall upp till förmyndaren att själv avgöra om viss åtgärd är lämplig eller olämplig. Överförmyndarens samtycke krävs dock till vissa åtgärder, t.ex. köp av aktier och kapitalförsäkring, köp, försäljning, inteckning av fast egendom eller tomträtt, köp eller försäljning av bostadsrätt, lån för barnets räkning, utlåning av barnets medel m.m. Ta kontakt med överförmyndarenheten för mer information.

Ett barn som har fyllt 16 år ska ges tillfälle att yttra sig över viktigare beslut.